

Evaluarea Transparenței și Integrității Investițiilor Publice Locale

Raportul proiectului „Sub lupă”

Proiectul „Sub lupă: comunități vigilente monitorizează investițiile locale” a fost desfășurat de Funky Citizens în perioada februarie – iulie 2024, cu sprijinul a patru colaboratori locali.

Prin intermediul acestui proiect, patru comunități de activiști și jurnaliști locali au investigat proiecte de investiții publice locale, cu scopul de a identifica posibilele cazuri de corupție. Demersurile de investigare s-au desfășurat în următoarele comunități din țară: [Comuna Cogealac](#) (județul Constanța); Comuna Corbeanca (județul Ilfov); Orașele [Năsăud](#), [Beclean](#) și [Bistrița](#) (județul Bistrița-Năsăud); [Sectoarele 3 și 5](#) (Municipiul București); [Comuna Afumați și orașul Chitila](#) (județul Ilfov).

Cercetarea investițiilor publice locale și demersurile de investigații jurnalistice au relevat o serie de nereguli legate de lipsa de transparență a autorităților publice locale în toate comunitățile vizate. Mai mult decât atât, abuzul de achiziții directe, procedură care nu necesită organizarea de licitație publică, rămâne în continuare o metodă de gestionare netransparentă, uneori chiar abuzivă, a banilor publici.

Acest raport prezintă problemele identificate în ceea ce privește transparența autorităților publice locale și formulează o serie de recomandări pentru îmbunătățirea acestora. Concluziile și recomandările sunt susținute de exemple relevante din comunitățile vizate.

Acest articol a fost realizat în cadrul proiectului „Sub Lupă” realizat de Funky Citizens și finanțat de Uniunea Europeană (UE). Viziunea și opiniile acestui articol nu reflectă neapărat poziția Uniunii Europene sau a Comitetului Helsinki din Țările de Jos (NHC). Nici UE și nici NHC nu pot fi trase la răspundere pentru acest articol.

1. Accesul la informații de interes public și transparența autorităților locale

- Lipsa de transparență a primăriilor reprezintă o problemă majoră, care scade încrederea cetățenilor în administrația publică și în eficiența utilizării fondurilor publice;
- În toate comunitățile analizate, activiștii și jurnaliștii locali au întâmpinat cel puțin o dificultate în identificarea de informații care ar fi trebuit să fie ușor accesibile în site-ul primăriei;
- Lipsa de transparență nu se limitează doar la nepublicarea tuturor documentelor aferente investițiilor publice, ci include alte aspecte esențiale care afectează bună guvernare locală. De pildă, publicarea cu întârziere sau, în cazuri extreme, lipsa bugetului local, împiedică cetățenii, activiștii și jurnaliștii să analizeze și să conteste alocările bugetare, înainte ca acestea să fie aprobate;
- Întârzierile nejustificate ale proiectelor de investiții nu doar că blochează resursele financiare locale, dar pot cauza creșterea valorii totale a proiectului, din cauza modificării de prețuri. Mai mult decât atât, întârzierile pot avea impact negativ direct asupra cetățenilor, prin imprevizibilitatea datei de finalizare a proiectului;
- Lipsa dezbaterilor și a consultărilor publice privează comunitățile locale de a contribui la procesul decizional și de a asigura că dezvoltarea locală ține cont de interesul cetățenilor;
- Comunitățile analizate nu reprezintă cazuri izolate. Drept dovadă, [în analiza transparenței bugetelor de municipii](#), publicată în primăvara acestui an, numai 18 primării (16,5%) au obținut cel puțin nota 7.

Exemple relevante

- În Bistrița (județul Bistrița-Năsăud), proiectul pentru construcția unei parcuri publice a suferit multiple modificări de preț, din cauza modificării termenelor de finalizare. Mai mult decât atât, lipsesc anunțurile publice oficiale, informarea cetățenilor cu privire la acest proiect fiind realizată numai prin intermediul paginii de Facebook a primarului. Prețul ridicat al acestui proiect (aproape 10.000 euro/ loc de parcare) ridică serioase semne de întrebare cu privire la gestionarea cu bună-credință a fondurilor publice;
- În Năsăud (județul Bistrița-Năsăud) metoda de comunicare a informațiilor de interes public se face în același mod ca în Bistrița, respectiv pe pagina personală de Facebook a primarului în funcție;
- În comuna Corbeanca (județul Ilfov), bugetul local pe anul 2024 nu a fost publicat în site-ul primăriei până la jumătatea anului;
- La Sectorul 3 al Municipiului București, cetățenii nu sunt implicați în procesele decizionale, prin lipsa de transparență în comunicarea proiectelor de investiții;
- Sectorul 5 nu a organizat dezbateri publice pentru proiectul de modernizare a parcurilor, ceea ce accentuează lipsa de transparență și riscul de abuzuri;
- În Comuna Cogealac (județul Constanța) două dintre licitațiile publice au fost câștigate de **unica** firmă care a participat.

2. Abuzul de achiziții publice directe

- Achizițiile publice directe reprezintă un proces prin care autoritățile publice pot contracta furnizori de produse și servicii, fără a mai organiza licitație de atribuire. Deși acesta este un proces legal, menit să simplifice munca pentru proiecte cu valoare mică, în multe cazuri devine o practică abuzivă de utilizare netransparentă a fondurilor publice. Achizițiile publice sunt utilizate

- și în cazul proiectelor de investiții mari, prin „spargerea” sumei totale a proiectului în contracte mai mici;
- Lucrările publice sunt atribuite frecvent firmelor conectate politic, care, în multe cazuri, nu au angajați. În aceste cazuri, firmele subcontractează lucrările și echipamentele, ceea ce poate duce automat la supraevaluarea prețurilor și la lucrări de calitate inferioară;
- Fenomenul subcontractării și închirierii de muncitori și echipamente de la alte companii este o practică comună, pentru a obține contracte cu comision. Acestea nu doar că ridică costurile, dar afectează și calitatea lucrărilor efectuate;
- Anunțurile de achiziții publice directe sunt deseori publicate fără caiete de sarcini, ceea ce îngreunează munca jurnaliștilor de investigație;
- Lipsa publicării devizului pentru lucrările de investiție îngreunează munca jurnaliștilor de a verifica costul real al investiției (în deviz se găsesc costurile defalcate aferente lucrărilor publice);
- În unele cazuri, instituțiile publice profită de neclaritățile din legea achizițiilor publice și evită publicarea pe Sistemul Electronic de Achiziții Publice (SEAP), acordând contractele printr-un anunț pe site, ceea ce face imposibilă monitorizarea tuturor plăților efectuate de către aceasta;
- Abuzul de achiziții directe este strâns legat de lipsa de transparență, permițând alocarea

Exemple relevante

- În comuna Cogealac (județul Constanța) o treime din contractele publice au fost atribuite prin achiziție directă, către două firme fondate de aceeași persoană, reprezentând 76% din bugetul cheltuit pe achiziții directe. În plus, majoritatea contractelor sunt atribuite prin achiziții directe, evitând licitațiile publice care ar fi asigurat o transparență mai mare și o competiție corectă;
- În comuna Corbeanca, contractul pentru dirigenția de șantier pentru extinderea rețelei de apă a fost atribuit prin achiziție directă, către o firmă cu 0 angajați;
- În Beclean, proiectul pentru construcția pieței agroalimentare a fost întârziat de contestațiile la procedura de achiziții. Inițial, contractul a fost atribuit unei firme cunoscute pentru legăturile sale politice, ridicând semne de întrebare privind corectitudinea procesului de selecție;
- Primăria Sectorului 3 a atribuit un contract de 60.000 de euro pentru organizarea de evenimente sportive, către o firmă cu 0 angajați, condusă de cumnatul unui fost consilier local PSD;
- Primăria Sectorului 5 a atribuit contractul pentru modernizarea parcurilor unei firme fără angajați, care nu are capacitatea necesară pentru executarea lucrărilor și care se bazează pe subcontractarea muncitorilor și echipamentelor;
- În comuna Afumați, contractele pentru asfaltarea celor 60 de străzi din localitate au fost alocate direct, fără licitație publică, către un singur constructor (firmă cu 0 angajați în 2023).

Concluzii și recomandări

- Publicarea tuturor informațiilor de interes public pe site-urile oficiale ale primăriilor;
- Utilizarea site-ului oficial ca metodă principală de comunicare a informațiilor publice, iar platformele de socializare să reprezinte doar un canal secundar de promovare a mesajelor relevante;
- Limitarea utilizării achizițiilor directe și promovarea licitațiilor publice pentru a asigura competitivitatea și transparența achizițiilor publice;
- Publicarea de actualizări cu privire la stadiul proiectelor de investiții, pentru a asigura transparența acestora și pentru a permite monitorizarea proiectelor de către cetățeni, societatea civilă și jurnaliști;
- Publicarea caietului de sarcini sau a documentației tehnice și în cazul achizițiilor directe, pentru a asigura transparența totală a instituției publice;
- Promovarea licitațiilor publice de către instituția care o organizează. De obicei, în afară de anunțul din SEAP, instituțiile publice nu promovează anunțul de participare, ceea ce nu permite înscrierea competitivă a firmelor;
- Organizarea de consultări publice periodice pentru a implica cetățenii în procesele de decizie cu privire la implementarea de proiecte publice.